

SUMMARY

Ivanii O. Professional legal awareness in the modeling of teacher behavior.

The problem of legal awareness formation is considered in the article as the result of mastering legal knowledge and models of legal behavior by a future teacher in psychological pedagogical plan and that promotes transformation of this knowledge of behavior models in personal life and professional experience.

It is shown that legal training of future teacher is in the getting and mastering of legal knowledge, habits, skills, which influence the formation of rational attitude to the legal values and own legal behavior. It helps not only to realize the legal values and principles, but also to reveal their essence and content, in such a way it helps to form future teacher's particular legal thinking, legal behavior of a personality, his/her social-legal activity, orientation of every future teacher in the sphere of activity, in particular professional. It is provided with studying of corresponding courses about state and law.

As a teacher performs upbringing functions, he should know educational theory, and also system of pedagogical skills from performing legal upbringing activity should be formed. Intensive preventive work takes place in the sphere of legal education against possible asocial illegal students' behavior. Legal education influences attraction of students to following the internal regulations, norms of law, forms active life position, develops personal qualities and corrects life values and activity motives. Legal education of future teacher demands knowledge of specific character, peculiarities of his future activity and system of influence over growing generation, which is a background for formation of legal awareness, his professionalism.

In the process of defining and characterizing of professional legal awareness we ground on the statement that received and realized theoretical knowledge provide the transition of legal awareness in person's convictions, which helps in realization of legal behavior.

Key words: legal awareness, legal knowledge, professional knowledge, habits, skills, convictions, behavior models.

УДК 378.147:004

В. І. Імбер

Вінницький державний педагогічний
університет імені М. М. Коцюбинського

УПРОВАДЖЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглядаються методичні аспекти використання мультимедійних засобів навчання, зокрема, мультимедійної дошки в підготовці майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Інструменти програми Smart Notebook створюють неабиякі можливості для розвитку пізнавального інтересу та підвищення якості знань студентів. Описується досвід застосування інтерактивних можливостей мультимедійної дошки в математичній підготовці майбутніх фахівців. Результати проведеного пілотного дослідження показали, що мотив самовдосконалення є провідним серед визначених мотивів вивчення мультимедійних технологій. Тобто студенти прагнуть до розширення своїх знань, здобуття нових, до повноцінного функціонування в інформаційному суспільстві. Отже, майбутні розвідки полягають у розширенні досвіду використання інтерактивних можливостей Smart Board у професійній підготовці майбутніх вихователів.

Ключові слова: мультимедійні технології, майбутні вихователі ДНЗ, інтерактивна дошка, мотиви навчальної активності.

Постановка проблеми. Вихователь є носієм багатьох видів базових, спеціальних, прикладних здібностей: математичних, мовленнєвих, літературних, музичних, комунікативних та інших. І завданням вищої школи є розвиток та вдосконалення якомога більшої кількості таких здібностей у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів. Уміння володіти й застосовувати у своїй професійній діяльності сучасні засоби навчання також є однією з багатьох здібностей, яку потрібно розвивати й удосконалювати. Адже саме вихователі доносять максимум інформації до підростаючого покоління, тому вони мають не лише бути обізнаними із сучасними мультимедійними засобами навчання, а й уміти педагогічно та методично правильно застосовувати їх у своїй професійній діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема вдосконалення підготовки майбутніх педагогічних фахівців за допомогою використання нових інформаційних технологій, мультимедійних засобів навчання привертала увагу багатьох дослідників. Зокрема, питання формування комп'ютерної грамотності, інформаційної культури педагога, перспективи та проблеми застосування мультимедійних засобів навчання розглядають В. Биков, Р. Гуревич, А. Гуржій, К. Елшир, М. Жалдак, Ю. Жук, І. Захарова, Г. Кедровіч, Г. Козлакова, А. Коломієць, Ю. Машбиць, І. Підласий, Є. Полат, І. Роберт, С. Свириденко, О. Співаковський, А. Хуторський, Д. Чернілевський та ін.

Особливостями формування й розвитку творчої особистості в інформаційному суспільстві займалися В. Бондар, І. Зязюн, Н. Кузьміна, Н. Ничкало, С. Сисоєва та ін.

Обґрунтування дидактичних принципів в умовах комп'ютерного навчання знаходимо у працях А. Верлань, В. Садикової, А. Серьожкіної, А. Соловова, Н. Тверезовської.

Метою даної статті є розкриття особливостей та методичних аспектів використання мультимедійних засобів у підготовці майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Методи дослідження. З метою виявлення реального стану готовності майбутніх вихователів до використання мультимедійних технологій у професійній діяльності та мотивів вивчення студентами можливостей мультимедійних технологій нами проведене пілотне дослідження, для реалізації якого ми використали такі методи: спостереження, опитування, анкетування студентів, кількісний аналіз експериментальних даних.

Виклад основного матеріалу. Інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій змінив можливості роботи з інформацією. Раніше одержувати нові знання доводилось із книг та від викладача, на сьогодні ж джерел одержання нової інформації є величезна кількість, починаючи від телебачення, яке продукує дистанційні навчальні програми, комп'ютерів, які перевершили всі засоби наочності своїми можливостями (електронні книги, енциклопедії, презентації, путівники, інтерактивні

навчальні курси, мультимедійні системи) та закінчуючи глобальною мережею Інтернет, яка є невичерпним джерелом наукової, пізнавальної, розважальної інформації. Освоєння нових інформаційних технологій навчання породжує комп'ютерну грамотність. Вона має стати компонентом культури будь-якого педагога, комп'ютерна грамотність розглядається нині як необхідний елемент освіти будь-якого фахівця.

Найбільш сучасним напрямом нових інформаційних технологій навчання, який на даний час прогресивно розвивається, охоплюючи різні сфери, є технологія мультимедіа. Вона інтегрує різні види інформації: текст, графіку, мовлення, музику, відеофрагменти, анімацію в єдине мультимедійно-навчальне середовище.

Однією з передумов успішного навчання є дотримання дидактичних принципів, які перебувають у тісному зв'язку з формами і методами навчання. Ще Я.-А. Коменський одним із найважливіших дидактичних принципів вважав наочність у навчанні. Він сформулював «золоте правило» дидактики: «... все, що тільки можна, подавати для сприймання відчуттями, а саме: видиме – для сприймання зором, чутне – слухом, запахи – нюхом, смакове – смаком, доступне дотику – через дотик. Якщо якісь предмети одразу можна сприймати кількома відчуттями, нехай вони одразу охоплюються кількома відчуттями...» [3, 117]. Цей принцип значною мірою відповідає технології мультимедіа. Адже мультимедіа в дослівному перекладі означає «багатосередовищність», тобто дає можливість одночасно сприймати різного роду інформацію (графічну, відео та звукову, текстову, анімаційну, мультиплікаційну тощо).

Використання мультимедійних продуктів у навчанні полегшує сприймання та засвоєння нового матеріалу, сприяє розумовому розвитку студентів, підвищує інтерес до предмету, що вивчається, стимулює до самостійного та творчого пошуку нових ідей.

Одним із таких сучасних засобів навчального призначення є мультимедійна дошка – універсальний технічний засіб візуальної комунікації і навчання, у якому поєднуються характеристики звичайної дошки і новітніх комп'ютерних технологій. Для формування математичної компетенції майбутніх фахівців дошкільної освіти ми використовуємо дошку Smart Board. Вона поєднує в собі потужне програмне забезпечення Smart Notebook і прості управлінські функції.

Підготовка до проведення заняття із застосуванням мультимедійних ресурсів вимагає від викладача елементарних навичок роботи з комп'ютером та мультимедійною дошкою, затрат значної частини вільного часу та врахування специфіки підготовки майбутніх вихователів ДНЗ. Тому методична підготовка викладача до заняття з використанням мультимедійних засобів навчання має включати такі етапи:

➤ *визначення доцільності застосування мультимедійних технологій.* Якщо викладач переконаний, що навчальної, виховної, розвивальної мети на занятті буде досягнуто без використання мультимедійних засобів навчання, то необхідність у них відпадає;

➤ *ознайомлення із змістом мультимедійних продуктів.* Це є необхідною умовою їх ефективного використання. Попереднє ознайомлення зі змістом мультимедійного продукту полягає в тому, що викладач переглядає мультимедійний навчальний комплекс, мультимедійну енциклопедію, відео-, презентаційний чи інший матеріал, який буде використовувати на занятті;

➤ *визначення типу і структури заняття.* Мультимедійні засоби навчання, маючи різне призначення, можуть використовуватися на початку, всередині, наприкінці вивчення теми, розділу, заняття. Із практики застосування найбільш оптимальним у такому випадку є комбіноване заняття;

➤ *визначення місця мультимедійного продукту у структурі заняття.* Необхідність визначення на занятті структурних місць, де студенти найбільш ефективно будуть сприймати та засвоювати матеріал, є передумовою ефективного проведення заняття;

➤ *самоперевірка викладачем підготовки до заняття.* У процесі самоперевірки необхідно визначити найбільш раціональні та оптимальні форми роботи зі студентами, що дадуть можливість перевірити засвоєння матеріалу і закріпити знання, одержані на занятті.

Дотримуючись методики застосування мультимедійних засобів, потрібно враховувати три важливі функції процесу навчання визначені в дидактиці, які вони мають виконувати:

- навчальну – надавати студентам потрібну інформацію з певної дисципліни;
- виховну – виховувати самостійність у здобуванні знань, у роботі з електронною інформацією;
- розвивальну – розвивати образне творче мислення, набувати вміння структурувати, аналізувати, відбирати, систематизувати навчальну інформацію.

Для успішного навчання дітей за допомогою мультимедійних засобів потрібно мати високий рівень інтелектуального розвитку, що є підґрунтям успішної роботи з мультимедійним продуктом, широкі пізнавальні інтереси, загальну ерудованість, стійку увагу. Для досягнення всіх цих якостей, організовуючи мультимедійно-навчальне середовище, потрібно ставити перед собою такі цілі:

- навчити студентів самостійно здобувати інформацію з електронних ресурсів;
- розвивати психічні процеси (властивості уваги, мнемічні здібності);
- стимулювати творчу уяву.

Упровадження мультимедійних засобів у навчальний процес впливає на різні органи відчуття суб'єктів навчання, що, у свою чергу, забезпечує швидке й доступне сприймання нової інформації.

Використання мультимедійної дошки на занятті дозволяє прискорювати темп навчання, підвищувати активність студентів, організувати навчання в яскравій, динамічній формі. Можливості інструментів програми Smart Notebook дозволяють записувати будь-яку інформацію «електронним маркером» на поверхні екрану, супроводжувати матеріал лекції помітками та зауваженнями, акцентувати увагу на ключових поняттях теми, створювати флеш-анімації, робити кольором позначки і коментарі поверх вкладених відео кліпів, рисунків або створених презентацій.

Але важливо розуміти, що ефективність роботи з дошкою багато в чому залежить від самого викладача та від того, як він застосовує ті або інші її можливості.

Для діагностики рівня засвоєння навчального матеріалу можна використовувати колекцію інтерактивних засобів учителя LAT 2.0 (Lesson Activity Toolkit) – унікальна колекція, що відрізняє дану програму від інших аналогічних програмних засобів. Наприклад, під час розроблення лекції на тему «Наступність між дошкільною та початковою освітою у вивченні величин» із цієї колекції ми використовували інтерактивний засіб Keyword match (Встановлення відповідності). Студентам пропонувалось розмістити величини відповідно до одиниць вимірювання в системі СІ. Натискання кнопки «Check» дозволяє перевірити правильність встановленої відповідності (рис.1).

Рис. 1. Приклад використання інтерактивного засобу Keyword match

Для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу ми використовували інтерактивний засіб Multiple choice, який дозволяє конструювати запитання та вписувати у форму чотири варіанти відповідей на кожне, одна з яких є вірною.

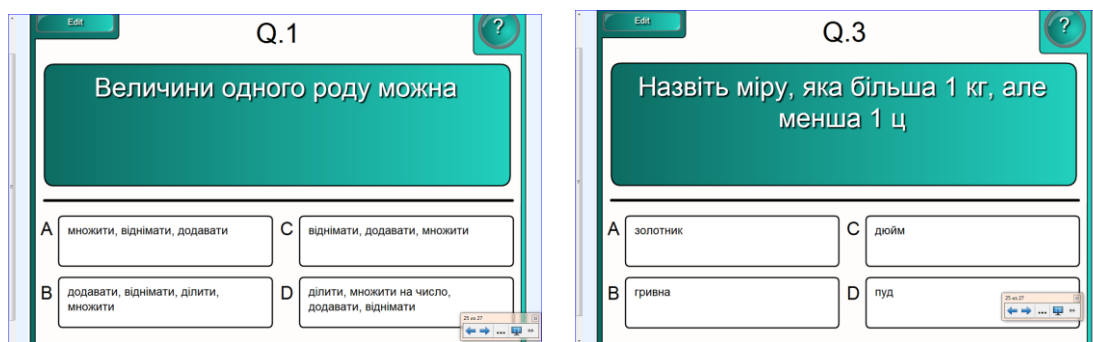

Рис. 2. Приклад використання інтерактивного засобу Multiple choice

Така форма роботи дозволяє зробити логічний підсумок заняття, актуалізувати та закріпити одержані знання.

З метою виявлення мотивів вивчення студентами можливостей мультимедійної дошки нами було проведене пілотне дослідження, у якому взяли участь 64 студенти 4 курсу та ОКР «спеціаліст» спеціальності «Дошкільна освіта». Базою дослідження став Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

Для даної діагностики ми використали класифікацію мотивів навчальної активності М. Алексєєвої [4, 8–10], яку адаптували до свого дослідження і визначили такі мотиви:

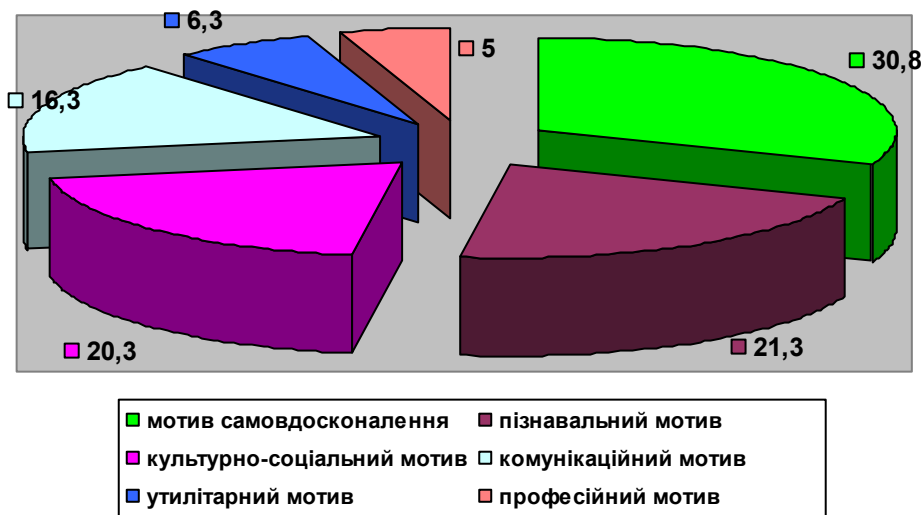
- *пізнавальний мотив*, що проявляється в допитливості, виявленні інтересу, розширенні знань у даній галузі, прагненні вдосконалюватися;
- *культурно-соціальний мотив*, завдяки якому комп'ютерна грамотність розглядається як необхідний елемент загальної культури, без якого неможлива реалізація в інформаційному суспільстві, прагнення особистості здобути необхідні та престижні нині навички роботи з мультимедійними засобами;
- *професійний мотив* виявляється в бажанні самовизначитися, реалізуватись у професійному плані завдяки знанням роботи з комп'ютерними засобами;
- *комунікативний мотив*, який пов'язаний із потребою вільного спілкування через комп'ютерні комунікаційні мережі (спілкування в чаті, робота в Internet, телеконференції, електронна пошта);
- *мотив самовдосконалення* виявляється у прагненні особистості до самовдосконалення, саморозвитку;
- *утилітарний мотив*, що пов'язаний із застосуванням знань роботи з комп'ютерними засобами із корисливою метою (вміння користуватися комп'ютером, мережею Internet є шляхом отримання певних матеріальних вигод).

За результатами опитування визначено, що перше місце серед визначених мотивів у студентів займає мотив самовдосконалення (30,8%), друге місце – пізнавальний мотив (21,3%), третє – культурно-соціальний (20,3%), четверте – комунікативний (16,3%), п'яте – мотив вигоди,

утилітарний (6,3 %), і на останньому місці професійний мотив (бажання визначитись у професійному плані за допомогою комп'ютера) (5 %). Тобто, провідним мотивом у вивченні майбутніми вихователями можливостей мультимедійних засобів є прагнення до самовдосконалення, розширення своїх знань і здобуття нових. Узагальнені дані представлені на відповідній діаграмі 1.

Діаграма 1

Динаміка розподілу мотивів вивчення студентами можливостей мультимедійних засобів

Як бачимо, пізнавальний інтерес до вивчення мультимедійної дошки, що є провідним у навчанні, у студентів посідає друге місце. З психологічної точки зору, зазначає Л. Подоляк, В. Юрченко, пізнавальний інтерес є складною синтетичною властивістю особистості, до якої входять інтелектуальні, емоційні та вольові компоненти. Найбільш суттєве значення у функціонуванні пізнавального інтересу має його зв'язок з інтелектуальними запитами та інтелектуальними почуттями особистості, а також із її моральними настановами й матеріальними потребами [5]. Звідси висновок, про те, що у студентів високі інтелектуальні запити, виражене прагнення до самовдосконалення, саморозвитку.

Висновки. Підсумовуючи вище викладене, можна зробити висновок, що впровадження мультимедійних засобів у навчальний процес дозволяє забезпечити позитивне ставлення до предмету, що вивчається, підвищити інтерес та урізноманітнити форми навчання, є гарним мотивом навчання, підвищує якість знань студентів, створює умови для якісного самостійного засвоєння матеріалу, для розвитку пізнавального інтересу, спонукає студентів до здійснення продуктивної самостійної пізнавальної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кедрович Г. Теория и практика использования компьютерных технологий в общеобразовательных и профессиональных учебных заведениях Польши / Г. Кедрович / пер. с пол. Г. А. Цисовской. – К. : Вища шк., 2001. – 355 с.
2. Коджаспирова Г. М. Технические средства обучения и методика их

использования : учеб. пособие для студ. высш. пед. заведений / Г. М. Коджаспирова, К. В. Петров. – М. : Издательский центр «Академия», 2003. – 256 с.

3. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения : в 2-х т. / Я. А. Коменский. – Т. 1. – М. : Педагогика, 1982. – 656 с.

4. Алексеева М. И. Мотивы навчання учнів / М. И. Алексеева. – К. : Вища школа, 1974. – 115 с.

5. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи : навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.

РЕЗЮМЕ

Имбер В. И. Введение мультимедийных технологий в подготовку будущих воспитателей дошкольных учебных заведений.

В статье рассматриваются методические аспекты использования мультимедийных средств обучения, в частности, мультимедийной доски в подготовке будущих воспитателей дошкольных учебных заведений. Инструменты программы Smart Notebook создают колоссальные возможности для развития познавательного интереса и повышения качества знаний студентов. Описывается опыт применения интерактивных возможностей мультимедийной доски в математической подготовке будущих специалистов. Результаты проведенного пилотного исследования показали, что мотив самосовершенствования является главным среди определенных мотивов изучения мультимедийных технологий. То есть студенты стремятся к расширению своих знаний, получению новых, к полноценному функционированию в информационном обществе. Будущие исследования заключаются в расширении опыта использования интерактивных возможностей Smart Board в профессиональной подготовке будущих воспитателей.

Ключевые слова: мультимедийные технологии, будущие воспитатели, интерактивная доска, мотивы учебной активности.

SUMMARY

Imber V. Implementation of multimedia technologies in future pre-school teachers' training.

The article deals with methodological aspects of the use of multimedia teaching technology, including multimedia boards in preparation of the future preschool teachers. Smart Notebook Tools program creates considerable opportunities for the development of cognitive interests and improves the students learning quality. This article describes the experience of the use of interactive opportunities of multimedia boards for mathematical training of future professionals, presented examples of interactive tools used by the teacher. It was determined that the use of multimedia whiteboard in class allows accelerating the learning pace, increasing student's activity, organizing training in a bright and dynamic form, encouraging students to exercise independent learning and productive activities.

Multimedia tools have to perform important functions in the learning process: training – provide students with the necessary information on a particular subject; educational – educate independence in the pursuit of knowledge, in the work of electronic information; developing – develop creative thinking, acquire skills to structure, analyze, select, organize training information.

According to the results of the pilot study it is determined that the first place has the reason in the study identified as self improvement (30,8 %), second place – cognitive motive (21,3 %), third – cultural and social motives (20,3 %), the fourth – communicative motive (16,3 %), the fifth – the motive of benefits utilitarian (6,3 %), and in last place for professional reasons (the desire to work professionally with a computer) (5 %).

Actually students are seeking to expand their knowledge and obtain new to full operation in the information society. "Information competence" should be an integral component of profессиogram of any teacher; computer literacy now is looking as a necessary element of any specialist's education. All educators provide as much information to the younger generation as possible, because they do not only learn the modern multimedia teaching tools, but also must be able pedagogically and methodologically correctly apply them to their professional activities.

Thus, future research is to enhance the experience with interactive Smart Board features in the preparation future teachers in preschool education and readiness formation, apply these technologies in their own careers.

Key words: *multimedia technology, future preschool teachers, interactive Smartboard, training activity motivation.*

УДК 378.147:[159.94:008-057.875]:371.124:78

С. Г. Крамська

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті обґрунтовується поняття «емоційна культура вчителя», визначається її сутність, розкривається значущість індивідуальної форми навчання в контексті формування даного феномену. Окреслюються практичні й методичні напрями виховання культури емоцій майбутнього вчителя музичного профілю, збагачення його емоційної сфери у процесі роботи над музично-художнім образом у вокально-хоровому творі.

Ключові слова: *емоційна культура, музично-художній образ, учитель музичного мистецтва*

Постановка проблеми. У Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті акцентується на створенні умов для формування професійної культури вчителя як на першочерговому із завдань сьогодення. Ефективність розв'язання проблем модернізації нашої системи освіти на сучасному етапі її розвитку залежить від цього значною мірою. Саме тому серед пріоритетних напрямів сучасної педагогічної науки вагоме місце посідає дослідження кола питань формування професійної культури майбутнього фахівця, зокрема його емоційної культури.

Аналіз актуальних досліджень. Різні аспекти формування культури привертали увагу багатьох учених. Питання духовної культури досліджували М. Бахтін, М. Бердяєв, Г. Сковорода, Е. Фромм та ін. Проблема формування моральної культури знайшла відображення у працях Т. Біленко, О. Богданової, С. Іконникової, В. Толстих та ін. Сутність естетичної культури визначалась у роботах В. Бутенка, М. Киященка, М. Лейзерова та ін. У дослідженнях Т. Антоненко, В. Бачиніна, Н. Крилової, Л. Коваль, Г. Шевченко та ін. зосереджено увагу на пошуку засобів, шляхів формування культури почуттів у підростаючого покоління.